

Kutseühinguline ajakiri

Riigiteenijate häälekandja

Tellimise hind:

Aastas postiga . . . Kr. 2—
 Poolaastas „ 1.—

Ilmub 1—2 korda kuus

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, riigi- ja omavalitsusteenijate organisatsioonides ja kõigis postkontorites ja lehe talituses.

Kuulutuste hinnad:

10 senti m/m., veeru laiuses.
 Tekstis 50 prots. kallim.

Toimetus ja tallus: Tallinna, Tehnika t. 16-e. Telefon — Balti keskjaam 221.

Nr. 11

12. novembril 1930 a.

VII aastakäik

Järg on juba puhkeaja käes.

Kuigi pärast artikli kirjutamist „Vaba Maa“ tõi teate, et kuuldused ametnikkude puhke-aegade lühendamise üle olevat ilma tõsise aluseta, tõendab ta ometi sealsamas, et küsimus on teatud ringkonnas siiski kõne all olnud. Sellepärast peame asjaolude õigeks valgustamiseks ikkagi tarviliseks seda küsimust selgitada, avaldades kirjutise. Toim.

Üks hiipisõnum järgneb teisele: arstiabi kärpimine, palgavähendamine, koondamine, õiguste kärpimine ja nüüd toob valitsuse häälekandja „Vaba Maa“ (nr. 252) üllatuse — puhkeajaga katsetakse lühendada poole võrra. Põhjuseks sellele ebasotsiaalsele sammule olevat asjaolu, et vaatamata kõigile koondamistele, ei saavutatavat kuigi suurt kokkuvõtet, kuna puhkeajade ametnikele asetäitjate palkamine nõudvat suuri lisakulusid. Pealegi olevat meie ametnikud puhkeaja suhtes hoopis paremas seisukorras, kui suurem osa välisriikidest, kus mõnel pool puhkeajad isegi üldse puuduvad (?).

Lõpuks ometigi on siis nüüd leitud see imeloom, kelle süü läbi senised „koondamised“ oodatud kokkuvõtte pole andnud. See leitud oleks siiski hoopis veenvama mulje jätnud, kui ühtlasi oleks näidatud konkreetsete arvude abil kuipalju riigi raha nende palgaliste asetäitjate rahuldamiseks seni on välja antud. Kahjuks pole seda tehtud, kuigi meil muidu arvudega kitsi ei olda. Asjaosalistele — riigiteenijatele — on ka väga hästi teada, miks need arvused ei esitata: neid ei olegi olemas! Kuigi ühes ehk teises ametkonnas puhkusele oleval ametnikule on ase-

täitjaid palgatud, siis on ikkagi tegemist ainult erandjuhtudega, milleks nimetamisväärt summast tarvitatud ei ole. Valdava osa riigiteenijate puhkeajad on aga nii korraldatud, et mingisuguseid asetäitjaid neile selleks ajaks ei palgata. Sellepärast ei või olla juttugi, et sellega „koondamistega“ kokkuhoitud summad ära oleksid tarvitatud. Ja sama hästi võime kinnitada, et kuigi kavatsatud puhkeajade kärpimine läbi peaks viidama, riik siin midagi ei võida, küll aga antakse sellega uus hoop riigiteenijate tervislikule seisukorrale ja selle mõju on riigile kaugelt tunduvalt, kui saavutatud näiline kokkuvõtte. Niisama põhjendamatana on vihje välisriikide riigiteenijate seisukorrale. Kui see „Vaba Maa“ enda luulelennu produkt ei ole, siis tõendab see küll, et selle kavatsuse haudujail endil kas aimugi ei ole välisriikides valitsevast olukorrast, või et nad seda sihilikult tahavad teisiti valgustada. Igatahes nõuab see avalikku arvamist valeandmetega mõjutav väide õiendamist, sellepärast toome alama mõned lühidat andmed admin. ametnikkude puhkeajadest tähtsamais Euroopa riikides. Puhkeajade võrdlemisel tuleb aga ühtlasi arvesse võtta üldist tööpäeva pikkust, kui ka riiklikkude ja kiriklikkude puhkepäevade ja pühade arvu, sellepärast toome lühidat andmed ka nende kohta.

1. Hispaania. Tööpäeva pikkus 5 tundi; puhkepäev 25 päeva; puhkeajad 40 päeva.
2. Belgia. Tööpäeval 38,5 tundi; puhkepäev 12 päeva, mõnes katoliiklikus provintsis peale selle veel mõned päevad; puhkeajad 15 äripäeva.
3. Jugoslaavia. Tööpäeval 38 tundi; puhkepäev 15—20 päeva usu ja asukoha järele; puhkeajad 10—40 päeva teenistuse kest-

vuse järele. Eripuhkusi teenistuspuhkuse aja arvele ei panda.

4. Hollandi. Tööpäeval 39 tundi; puhkepäev 6 päeva; puhkeajad olenedes palga suurusel 12—24 äripäeva.

5. Tšehhoslovakkia. Tööpäeval 40 tundi; puhkepäev 14 päeva; puhkeajad palgaastme järgi 3 kuni 6 nädalat.

6. Poola. Tööpäeval üldkorralduse järgi 7 tundi päevas, kuid tihti mitmel pool lühem. Puhkeajad teenistuse kestvusest olenvalt 4. kuni 6. nädalani. Lühemaid (kuni 3-päevalisi) isiklikest põhjustest tingitud puudumisi puhkeaja arvele ei panda.

7. Inglismaa. Tööpäeval kõigub 42—48 tunni vahel üksikute alade ja asutuste järgi; puhkepäev 9 päeva; puhkeajad 18 kuni 48 tööpäeva (pühi ja pühapäevi puhkeaja hulka ei arvata).

8. Itaalia. Tööpäev 7 tundi; puhkepäev 13 tervet ja 9 poolikut päeva; puhkeajad reeglipäraselt 30 päeva.

9. Prantsusmaa. Tööpäeval 42—48 tundi vastavalt tööalale (bürooteenistus 42 tundi); puhkepäev 9 tervet ja 3 poolpäeva; puhkeajad 21 päevast kuni 1 kuuni.

10. Šveits. Tööpäeval 44—45 tundi; puhkepäev 9—10 päeva; puhkeajad teenistusklassi ja teenistuse kestvuse järgi 10 päevast kuni 4 nädalani.

Kui me nüüd võrdluseks tähendame, et Eestis riigiteenija puhkeajad seaduse järgi on 2 nädalat või üks kuu, olenedes teenistuse kestvusest, et aga seda seaduslikku puhkeajaga ei saa kasutada kaugeltki kõik riigiteenijad, sest et neile seda ei võimaldata, siis näeme, et suuremas osas Euroopa riikidest puhke- ja tööaja vahetõrge riigiteenijale märksa soodsam on kui meil. Tuleb aga mees pidada, et puhkeajad on riigiteenijale antud tervise kosutamiseks ja kui me sellelt seisuko-

nemise põhjused arstidele kõige paremini teada. Ja kui siis arstikond tõesti oleks veendumusel, et kulud on suurenenud väärnähjuste tõttu, siis oleks ometigi tema ainukeseks kohuseks pidanud olema abinõude näitamine, kuidas võidelda nende väärnähjuste vastu. Ta oleks pidanud kõige pealt mõju avaldama oma liikmeile, et need niisuguseid väärnähjusti ei toetaks, sest ilma arstideta pole võimalikud mingisugused kuritarvitused arstiabiaga. Kõige selle asemel tuleb aga arstikond, läheb kulude suurenemise põhjustest hoopis vaikides mööda, ja püüab selle asemel tõendada, et praegune kulude ühe osa riigiteenija kanda jätmise olevat osutunud mõjuvaks kokkuhoiu abinõuks. Arstidele oleks ometigi pidanud teada olema, et kolme nädala tagajärjest niisuguses küsimuses mingisugust järeldust veel ei või teha. Aga veel enam oleks arstidele pidanud olema teada, et arstiabi raha puudusel mõnda aega hoidmine veel kaugeltki ei tähenda riigi väljaminekute vähenemist lõppresultaadina. Kõike seda pole Tallinna Eesti Arstide Selts mitte tarvilikuks pidanud arvestada. See tõendab meile, et arstide selts pole küsimust võtnud selle parema, ostarbekohasema lahendamise seisukohalt, vaid ainuüksi oma liigete majanduslikult seisukohalt. Sellest seisukohast on arstidele muidugi ükskõik, kas riigiteenija arstiabi tarvitab kohe haiguse tekkimisel või alles siis, kui sellest enam mööda ei pääse. Viimane moodus võib neile isegi kasulikum olla, sest vajadus arstiabi järele võib siis palju suuremaks kujuneda, kui kohe alul arstima hakates.

Muidugi loodavad arstid sealjuures, et niisugusel juhul, kui juba kord osa kulusid riigiteenijatele on veeretatud, et siis teisi abinõusid kulude vähendamiseks, mis neile vast nii ükskõiksed pole, enam otsima ei hakata. Eriti, et siis vast kuna maetakse kindlustuskassa mõte, kuna viimase teostudes kindlasti oodata on kõvemat kontrolli arstide tegevuse üle jne. Meie arvates on arstikond siin siiski vildakule teele asunud. Tegemist on siin ikkagi kolme asjaosalisega: riik, riigiteenijad ja arstiabiandjad (arstid, apteegid). Küsimuse rahuldav lahendamine on ainult siis võimalik, kui kõigi asjaosaliste huvid ühesugusel määral arvesse on võetud. Lahendus, mis ainult ühe või teise, olgu see siis riik või riigiteenija, kulul läbi tahetakse viia, pika-peale ometigi püsima ei jää ja kui siis sama meetodit jälle uuesti tarvitatakse, võib kannatajaks kergesti osutada just see, kes enne teiste kulul omale suuremaid soodustusi püüdis hankida. Sellepärast ärgu arvaku arstikond, et kui riigi poolt arstiabi antavaid summe kärbitakse, et neil siis õnnestub seda vahet ainuüksi riigiteenijate kaela veeretada. Ei, kui juba kulusid kanda tuleb, siis paratamata, varem või hiljem, tuleb ka arstikonnal sellest osa võtta. Selle juures on täiesti ükskõik, kas arstiabiandmine sünnib haigekassa või praeguse korra alusel. Kolmest asjaosalisest on majanduslikult kõige nõrgem just riigiteenijakond, sellepärast ei tohi olla lubatav, et kulude kärpimine ainuüksi tema õlul läbi viiakse.

Töötasu ja puhke-aega kärbitakse?

Viimasel ajal liiguvad visad kuuldused, et majandusminister riigi eelarve tasakaalustamiseks kavatses astuda äärmise sammu — vähendada riigiteenijate palku ja kärpida puhke-aega. Et nende kuulduste tõelikkuse kohta selgusele jõuda, oli 31. oktoobril s. a. Tallinna riigi- ja omavalitsuse teenijate ühingu esimehel A. Lepal kokkusaamine majandusminister Zimmermanniga. Riigiteenijate esindaja juhtis ministri tähelepanu asjaolule, et ülalnimetatud kuuldused ühenduses praeguste süsteemita koondamistega on esile kutsunud riigiteenijaskonnas äärmise ärevuse. Eriti hirmul on oma saatuse eest väiksemalpalgalised ametnikud. Minister tegi teatavaks, et tema neid asju veel pole kaalunud, kuid jätab omale võimaluse kaaluda ka palkade ja puhkeaja vähendamise küsimust kui muid abinõusid eelarve tasakaalu viimiseks ei leita. Eelarve viiakse aga tasakaalu igal juhtumisel. Veel kinnitas minister, et kuuldused palkade vähendamisest pole välja läinud mitte majandusministeeriumist.

Paari-kolme järgneva nädala jooksul selgub kindlamalt eelarve küsimus ja sellega ühenduses astutavad sammud.

Küsimusele — kas on oodata lähemal ajal suuremaid koondamisi, vastas minister eitavalt. On võimalikud ainult vähe-mad kärpimised ja ümberpaigutamised üksikutes ministeeriumides.

Et minister ametlikult jutuajamisel eitab majandusministeeriumi poolt algatatud palkade vähendamise kavatsust, või vähemalt laseb paista, et seda asja veel pole kaalutud, teatatakse toimetusele uuduseväärsest allikast, et palkade vähendamise küsimus siiski seisab tõsiselt päevakorras — majandusministeeriumis tehakse just praegu saladuslikke kalkulatsioone, et selgusele jõuda missugust kokkuhoiu annaks riigile teenistusvanuse tasu väljamaksimise lõpetamine.

soovitud, siis löödi kampa tööerakonnaga, kes muidugi valmis oli kõike lubama. Ja kui nüüd ka tööerakonnas ei õnnestunud, kui isegi mõtteosaline J. Vilms ei taibanud riigikogust tagasi astuda, vaid paremaks pidas erapoletuna kohta kinni pidada, siis võib nüüdki kindel olla, et J. Kallmann valmis on laskuma ükskõik millisesse seiklusse, et aga seda oma sihti saavutada. Riigiteenijaskonnal oleks muidu ükskõik, kus ja kuidas J. Kallmann seikleb, kuid J. Kallmann arvab oma eesmärgile rutem jõudvat riigiteenijate häälte abil ja sellepärast püüab ka riigiteenijaid oma seiklusse kaasa tõmmata. Seda aga ei või lubada. J. Kallmanni armust on riigiteenijaskond praegu, kus teda armuta igast küljest rapitakse, pea-aegu võitlusvõimetu. Teguvõimsate organisatsioonide, tugeva Keskkliidu asemel on meil praegu ainult nende riismed, varjukujud. Sellepärast pole mingi ime, kui meid täiel rindel lüüakse. Ei või aga ometi lubada, et see ka tulevikus nii edasi kestaks. Peab kord ometi kindel lõpp tulema igasugusele seikluspoliitikale. Sellepärast ei tohi J. Kallmanni senine tegevus hindamata jääda, vaid sellest tulevad tõmmata nii tema, kui ka tema kaaslaste kohta, kes pole kas suutnud või tahtnud silmas pidada riigiteenijate huvisid kõige ees, tarvilised järeldused. Meie huvid nõuavad seda.

Kutsetegelane.

Ühe seikluse lõpp.

Ajalehed töid teate: J. Kallmann on tööerakonnast välja astunud, sest viimane ei kaitsvat küllalt riigiteenijate huvisid.

Neile, kes tunnevad ainult käesolevat momenti, ei kõnele see teade midagi isearalikkude. Neile aga, kes meie riigiteenijate liikumist lähemalt on jälginud, neile räägib see lühike teade väga palju.

J. Kallmann (ühes mõnede mõtteosalistega) oli see mees, kes mõned aastad tagasi tõi riigiteenijate kutseliikumisse loosungi: „tööerakonnas on meie päästmine! Sellepärast tuleb riigiteenijaskond ükskõik milliste abinõudega koondada tööerakonna päästvasse rüppe.“ Vastavalt sellele eesmärgile asuti siis ka täie energiaga tööle. Kõik teisitimõtledajad, kõik kes hoiatasid poliitika toomise eest kutseliikumisse, kõrvaldati demagoogia ja igasuguste intriigide abil teelt eest. Organisatsioonidesse upitati samade abinõudega „omad“ mehed etteotsa, kus seda aga võimalik polnud, neid püüti lõhkuda, nende tegevust igati takistada, maha teha. Ja kui siis lõppeks arvati pind jalge all juba küllalt tugev olevat, siis tuldi mõeldud valimistel ja öeldi juba avalikult: kõik hääled tööerakonnale ja tema uuele võimsale juhile J. Kallmannile. Ainult ja ainult need tahavad ja suudavad Eesti riigiteenijaskonda kaitsa, tema eest hoolitseda. Kõik teised on aga riigiteenijate vaenlased.

Eesti riigiteenijate auks peab ütleva, et nad siiski kaugelenägelikumad olid. Neile oli ammugi selge, mis on tööerakond ja kes on J. Kallmann. Sellepärast kujunes J. Kallmannile antud vastus ka õige valusaks: loodetud tuhandete asemel saadi ainult mõnisada häält. Veel valusamaks kujunes aga Kallmannile tööerakonna enese poolt antud õppetund. Enne

valimisi, siis anti kõiksugu lubadusi; rahvasaadiku koht (kui mitte mõne ministri või välissaadiku oma) pidi kindlam kui kindel olema; küll nimekirja eesotsas asuvad tuusad astuvad tagasi, kui häälest puudu peaks tulema, — nii lohututi siis. Pärast valimisi unustati see kõik muidugi ilusti ära (nagu tööerakonnas ikka), tuusad ei mõtelnudki enam tagasiastumise peale ja riigikogu uks löödi J. Kallmanni nina eest paukudes kinni.

Pimedalegi oleks nüüd pidanud selge olema, milleks teda tarvitatud; kes aga kõigest sellest midagi ei näinud taipavat, see oli J. Kallmann, kuigi alul tuju kaunis nukker ja meeleolu halb oli. Peagi lasti ennast uute lubadustega trööstida ja tööerakonna poliitika ajamine organisatsioonides jatkus endiselt. Ei suutnud J. Kallmannile selgeks teha tööerakonna suhtumist riigiteenijaskonnale ka valimistele peagi järgnenud tööerakondliku valitsuse juhi väljaastumine, kuigi see oli sellane, millist vist ükski valitsuse juht seni oma riigiteenijaskonna vastu tarvitanud pole. Oli tarvis niisugust, nii ütelda teibaga torkamist, nagu tööerakondliku valitsuse praegused sammud ja kavatsused riigiteenijaskonna vastu, et J. Kallmannile vähehaaval selguma näis hakkavat, millisesse seltskonda ta ise sattunud ja kuhu ta riigiteenijaid meelitada püüdnud.

Peaksime nüüd rõõmustama? Kahjuks ei saa me seda siiski teha. Neile, kes J. Kallmanni lähemalt tunnevad, on selge, et temale kõik abinõud head on ühe sihi saavutamiseks — enese kõrgemale upitamiseks. Selleks oli J. Kallmann omal ajal väga pahempoolne. Kui aga seal tema soove ei taibatud või rahuldada ei

10-tunnilise tööpäeva tulemus — tööviljakuse langus.

Kes tuult külvab, lõikab tormi — lausub pühakiri. Tagasikiskumise tuhinas liiga kergelt otsustatud 10-tunnilise tööpäeva tarvitusele võtmine on raudteevalitusele toonud vaid sekeldusi ja kibedaid etteheiteid. Kasu ei ole saadud mingisugustki. Kui Raudteevalitsusel vähegi tahtmist on 10-tunnilise tööpäeva tulemusile objektiivselt suhtuda, siis peaks ta küll sarnasele arusaamisele jõudma. Arvatavasti on raudteevalitsusel teada, missugusele otsusele jõudsid teameistrid pärast möödunud suve kogemusi 10-tunnilise tööpäeva kohta: rusutud meeolu töolistel, rahulolematud, töölolemise liig suure arvu tundide (ühes lõuna vaheajaga 11 tundi) tõttu väsimus ja kõige selle tagajärjel üldine tööviljakuse langus. Need on tegelikult 10-tunnilise tööpäeva tulemused. Aga peale selle veel arupärimine riigikogus ja kohtuprotsessid, mis 10-tunniline tööpäev raudteeva-

litsusele kaela on toonud ja kindlasti veel toob. Olgugi et riigikogus küsimus likvideeriti lihtlõunemneku vormeliga, jäi siiski niihästi parlamendi ringkonnas kui ka väljaspool mulje, et 10-tunnilise tööpäeva sisseseadmisel raudteevalitsus oli juhitud ainult reaktsioonilistest püüetest hävitada raudteel 8-tunniline tööpäev. Igatahes oli see moraalne hoop raudteevalitusele. Nii libedasti aga asi ei lähe kohtus. Ja siin algabki raudteevalitsuse traagikoomiline seisukord. Otsekui uppuga ölekõrrest haarab raudteevalitsus kinni ükskõik missuguseist paragrahvidest ja määrustest, et aga seisukorda päästa. Leiduks ometigi ükski paragrahv Balti Eraseaduses, mis päästaks! Aga seekord ei leidu: parunid ei tunnud vajadust kõigi nende paragrahvide järele, mida vajavad nüüd meie oma meestest valitsejad. Ja mis peab nüüd vaene raudteevalitsus peale hakkama, kui tal Balti Eraseaduse

paragrahvi käepärast ei ole. Ka venelased on sisse vedanud: midagi ei ole jätanud käesolevaks juhtumiseks. Aga ometigi midagi peab ju leidma, sest milleks siis muidu raudteevalitsuses asjadeajaja. Ja leitaksegi... Vabariigi Valitsuse määrus 31. jaanuarist 1923. aastast, mis käsitleb ametnikkude ületunnitööde küsimust. Nii siis: kui tööline julgeb rääkida oma õigustest, siis on ta ülemääraline, kellele ametnikkudega midagi pistmist ei ole ja selle tõttu ei ole tal ka erilisi õigusi. Kui aga töölist koormatakse üleliigsete töötundidega, siis on ta ametnik, kellele raudteevalitsuse arvamise järele õigust ei ole ületunnitööde eest tasu saada. Väga soliidne talitamisviis! Mõistagi, et raudteevalitsus ei loe enesele kohustavaks sama määruse paragrahvi esimese seda osa, kus öeldud, et ametkohtade juhatajad on kohustatud töid nii korraldama, et kõik tööd võimalikult määratud töötundidel ära tehtaks.

Paistab, et Soo tänaval valitseb eriline õhkkond. Eesti demokraatliku vabariigi põhimõtteid ei ole sinna veel tunginud. Seal näib tundmata olevat Ajutise Valitsuse deklaratsioon, millega pühalikult kuulutati maksvaks Eestis 8-tunniline tööpäev ja tunnistati üheks tungivamaks Valitsuse ülesandeks teenijate ja tööliste palga- ja tööolude parandamine. Soo tänaval tuntakse vaid Balti Eraseadust ja tsaristliku kõige süngema ajajärgu traditsioone. K.

Vajame elujõulisemat Keskliitu.

Kiri provintsist.

Nüüd oleme siis jõudnud selleni, mis juba käesoleva aasta alul äksepilvena hõljus õhus: 20% arstimiskuludest on pandud riigiteenijate kanda. Nüüd võivad Keskliidu tegelased mässuda talvevammusesse ja suikuda järgmise seaduseni, mis toob „kergendusi“ riigiteenijate majandusellu.

Neid seadusi on ju veel palju, mis kogumeeste ja muude parteilõvide meeleheaks tuleks riigiteenijate arvel viia ellu.

Juba vilksatabki ajakirjanduses üksikuid variante neist: 12-protsendiline palgamahavõtt, riigiteenijaskonna üldarvu vähendamine 15% võrra jne. jne.

Praegune R. ja O. teenijate Keskliit oma tegevuse suunaga juhib olud sinna poole, et viimaks hakatakse riigiteenitusele, kui mõnele almusele vaatama. Viimaks maksame 20. kuupäeval riigile ligigi selle au eest, et võime teenida riiki.

Selleni võime jõuda. Seal pole kummalist midagi.

Seni kui Keskliidus istuvad saksad-härrad, kes riigiteenijate hädadele vaatavad leige rahuga, kes virguvad uuesti alles 24-mal tunnil, kui hädakell lööb viimast lokku, võime kõike oodata.

Kas polnud võitlus arstiabi kitsenduse vastu liigagi unine, saamatu, loogika-vaene.

Mäletan — varakevadel, kui esimesed ähvardavad read ilmusid ajakirjanduses, et riigiteenijaid ootab uus kitsendav määrus arstiabi alal — Keskliit ei kossanudki.

Meie — provintslased — ei teadnud midagi, palju on ajalehtede sõnumikutes tótt, palju tuulestvõetud juttu.

Äkki, ühel heal päeval, saadab Martensi härra „kuulutusi“ provintsi: korraldage protestkoosolekud.

Milleks?

Mil puhul pidime protestima?

Ei mingit näpunäidet, selgitust. Üleshüüde tekst, mis Keskliit „maameestele“ saatis, oli sedavõrt katkendiline, lakooniline ja arusaamatu, et teenijaskond provintsis kohtles neid üleskutseid teatud skepsisega.

Räägiti:

— Meil pole ju alust, millele rajame oma protesti.

Kõigest oli näha, et Keskliit oli viimisel minutil sepsinud ülepea-kaela koos-

oleku korraldamise käsu, et siis kongressidel pateetiliselt hõisata:

— Meie tegime... Meie olime... Me tegime kõik, aga vaadake, ei lähe läbi!

Vähe sellest, Martensi härra sõitis ka isiklikult vaatama maainimesi.

Mitte riigiteenijate hädad ei sundinud teda võtma ette väsitavat sõitu raudteel, vaid härra Martensil oli enesel veis ahjus, sest arukamad pealinlased ähvardasid vahevaiba tõsta Keskliidu tolmunud estradaadilt ja näidata ilmale Keskliidu õiget nägu.

See oli põhjuseks, miks hra Martens tegi sõidu maale.

Ta kõnegi rääkis selgel sõnal, mis kõrgel saksal viga: 7/8 sellest „pühendas“ ta vastaste materdamiseks (said raudteelased, sotsid j. t.) ja ainult 1/8 piirides „kõneles“ ta arstiabi korraldamisest.

Sealgi rääkis ta nagu lastele muinasjuttu — mingisugusest *mažotään* (ei tea millises leksikonis see sõna peaks küll olema?) valimissüsteemist, mis Martens teada pidada olema Inglismaal jne. jne. ja lõpuks õpetas ta kooslijatete pikanäpu ametit, mis tuleks kasutada juhul, kui peaks maksma hakkama 20% mahavõtt arstimiskuludest.

See oli kevadel. Ja mis tegi Keskliit kevadest sügiseni? Ta teadis ometi, et asi nii ei jää, et 20% varem-hiljem langeta ikkagi teenijate kanda.

Kas töötas Keskliit selle tagasitõrjumiseks *asjalikke*, mõjusaid ja kaaluvaid motiive?

Ei. Keskliit ei teinud seda. Keskliit eksisteerib meil mingi luksusasutisena, muinsusvarana, kes kurt teenijate hädadele, *kes isegi ei pea soovitavaks pidada mõttevahetusi allorganisaatsioonidega!*

(Selle tõenduseks on värsked dokumendid kusagil kutseühingu arhiivis).

Niisugune on keskliit, riigiteenijaskonna parlament ja kõrgeim esindus!

Ja meie, teenijad, vaatame rahuliku südamega pealt ja ei liiguta sõrmegi selleks, et kutsuda paremaid mehi Keskliidu tähtsale kohale.

Praegu on sügis. Suve vallatud päevad on mööda. Nüüd leiame ehk aega rohkem käia koosolekutel — sellep., kutseühingute juhatused, kutsuge ajaviit-

Töötaja lühendamise abil töötule lööd.

Tööpuuduse tont ähvardab Saksamaad samuti kui meidki, kuid seal otsitakse abinõusid selle vastu. Preisi osariigi valitsus tegutseb juba nädalaid töömuretsemise programmi kokkuseadmise kallal. Kõik abinõud tahetakse ära kasutada, et mitte üksi takistada töötute armees kasvamisest, vaid et võimalikult suuremale arvule uuesti tööd võimaldada. Üheks niisuguseks abinõuks peetakse *töötaja lühendamist*, sellepärast on otsustatud pöörata riigivalitsuse poole ettepanekuga, võtta kaalumisele, kas poleks võimalik tööaega lühendada ja maksma panna seadust, et esialul ära keelataks kõigile ettevõtetele vähendada enne oma töötute arvu, kuni tööaeg pole viidud vähemalt 40 tunnile nädalas.

Samuti on otsusele jõutud takistada uute töötajade turule voolu kooliaja pikendamisega ühe aasta võrra.

Ja meil? Tuletame vaid meeles kümnetunnilise tööpäeva maksmapanekut raudteel!

mata kokku üldkoosolekud ja võtke tõsiselt kaalumisele Keskliidu teguviisi.

Provintslased pidagu enese vahel sidet — saates naaberosakondadele lugeda oma peakoosolekute protokollid jne. Sel teel selgunevad paljudki pahed organisatsioonile elus.

Sel teel leiame ka teed nende pahede kõrvaldamiseks ja väärilise esinduse loomiseks Keskliidus, sest Keskliit praegusel kujul ei rahulda teenijaid.

See pole mitte nende ridade kirjutaja subjektiivne arvamus, vaid suure hulga ühine otsus. Voice.

Meie sõidame ja toome teile informatsiooni...

Postiteenija kiri.

Postiteenijate kutseühingu tegevuses on märgata teatud tagasiminekut. Mõned aastad tagasi nägime veel kaunis elavat läbikäimist üksikute allorganisatsioonide vahel. Vahetati mõtteid, avaldati teineteisele kavatsusi, teotsemise sihte. Katseti leida ühine keel nende sihtide elluviimiseks jne.

Asi liikus ja rõõm oli jälgida ühingu järjest tõusvat elutempot.

Juleti mõnel pool teha isegi ennustusi: kui nii koos läheme, siis oskame jagada üksmeelselt murepäevade halli tuska ja helgemate viivude rõõmujuubeldusi...

Kuid ei täitunud need unistused. Ühingu elu edasirühkiv hoog katkes ja sukeldus nagu sügavikku. Näis nagu oleks üle maa organisatsioonid kokkuraägutult jõudnud tötundmisele: ühing on kaotanud olemasolu mõtte.

Milles siis selle passiivsuse psühholoogia?

Kas tõesti oleme ühelhoobil jõudnud ühingu tarbetuses veendumusele? Kas ei ole siis tõesti enam sihte? Kas on tänaseni ühing kõik teinud ja tuleviku jaoks ei jää tal enam midagi üle?

Igakord, kui mõtlen neid mõtteid, ei lase mind valla painav teadmine, et just meie keskjuhatus on süvendanud üldist loidust ja määranud ühingu varjusurmale.

Saati, kui keskjuhatuses esimees — hra Kallman — sidus end kõrvaliste huvidega ja siirdus ühingu heakäekäigu hoolitsemisest mujale — on kuulda nii ühingu tegelastes, kui ka neis, kes pole veel liikmed, õigustatud pahameelt ja nurinat. Heidetakse ette, et ühingu juh-

tivtegelased ajavad taga isiklikke huve ja kasutavad ühingut isiklikeks karjäärriks.

Meie ei saa loomulikult nõuda neilt ühingu tegelastel, kes töötavad ühingu puht ideelistel motiividel, me ei saa neilt nõuda, et nad ennastalgavalt ja enese isikliku elu ohverdades pühenduksid ühiskondlikele ülesannetele ja kohustustele.

Aga tegelastelt, kes saavad ühingult tasu, võime seda täie õigusega nõuda. Neilt võime me nõuda, et neil jätkuks aega ühingu jaoks.

Kus näeme aga keskjuhatuses esimeest teotsemas?

Selle asemel, et jälgida kodumaal teenijaskonda puutuvaid eluküsimusi ja otsida nende lahendamiseks teid kohapeal, näeme ja kuuleme, et meie lugupeetud esimees teeb tarbetuid visiite välismaal — Berliini loomaaias ja mujal.

Ja milleks?

Mis nõiarohtu käidi otsimas läinud suvisel rännakul Prantsusmaalt?

Et mitte tulla tagasi selle küsimuse juure — märgin siin kohe: See on keskjuhatuses ekslik samm, et ta ilma üldkogu volituseta komandeerib raja taha juhatus liikme. Sellased küsimused peaks otsustama kongress, aga mitte 5—6-päine keskjuhatus. Ja ka kongress ei tohiks siin talitada omapead, saadikute subjtiivsete meeleolude põhjal, vaid see küsimus tuleks juba enne kongressi osakondades absoluutse hääletamusega otsustada. Kongress annaks ainult sanktsiooni.

Sest see pole Piritale minek või käik Lasnamäele. Siin on ikkagi ühingu varad ka natukene mängus.

Ja teiseks, meil peaks viimne häda ja tungiv vajadus olema selleks, et saata inimest väljamaale nüüd, kus elame raadio ja õhulaeva, veealusevene ja esperanto ajajärgul, kus kõige kõrgne informatsioon on hõlpsasti kättesaadav kas või džunglist. Ja mis head tõi siis hra Kallman väljamaalt? Miks ta ei avalda seda teenijatele. Omal ajal jätkus rotatori-musta sõimukirjade paljudamiseks, nüüd — vaigitakse.

Mis aga peasi — meil oli kodumaal ülitähtis küsimus päevakorras: teenijate arstiabi. Selle heaks oleks esimees pidanud kulutama oma energia, mitte aga tarbetult raiskama seda prantsuse šantaanis.

Nüüd, kus arstiabi kitsendav seadus ammu juba maksmas, nüüd saadetakse nagu mobilisatsiooniks käske osakondadele: 24 tunni jooksul olgu andmed keskjuhatuses saadetud — kes pooldab haigekassat, kes 20%.

Milline absurdum!

Tammutakse siia-sinna, täna nii — homme teisiti. Ei teata ise, mis teha.

Ei. Sellane mäng tuleks lõpetada. Kui hra Kallman ei suuda oma kohustusi *kui ühingu palgaline töötaja* korraldada täita, siis loobugu ta ülesannetest, mis tal ülejõu ja võimaldagu ruumi teistele. Ta ärgu halvaku ühingu tegevust.

Kui ta isiklikult on suutnud endale kindlustada muretu tuleviku ja väiksemate vendade häda enam ei näe, siis mingi ta eemale neist väiksematest vendadest.

Talle leidub küllaldaselt asendajaid. Postiteenija.

Raudteelaste Keskühingu tegevuse ülevaade.

1. Teatavasti võitleb Keskühing suvekuul raudteel maksmapandud 10. tunnilise tööpäeva vastu, nõudes suvel tehtud ületunnitööde eest tasu väljamaksmist. Selles küsimuses pööriti 22. oktoobril s. a. pikema selgitava kirjaga kõikide Riigikogu rühmade ja üksikute Riigikogu liikmete poole paludes nende, kui rahvaesituse, kaasabi õiglase korra jaluleseadmiseks ning väljateenitud töötasu riigiteenijatele väljamaksmiseks.

23. oktoobril s. a. saabus Keskühingusse E. Sotsial. Töölise partei Riigikogu rühmalt järgmine kiri:

„Eesti Raudteelaste Keskühingule.

E. S. T. P. Riigikogu rühma poolt esitati juba suvel arupärimine Vabariigi Valitsusele 10. tunnilise tööpäeva sisseadmise kohta raudteel. Läbirääkimised arupärimise kohta on eeloleval arupärimise koosolekul Riigikogus, vististi 23. okt. s. a.

Raudteelaste priisõidu piiramise vastu astub meie rühm niihästi vastavates komisjonides kui ka Riigikogus kindlasti üles ja esitab vastavad parandused Raudteeseaduse arutamisel. Samuti on meie rühma poolt astunud samme riigiteenijate ja töölise haiguskindlustuse piiramise asjus.

Meie rühma poolt on esitatud haiguskindlustusseadus, riigitöölise puhkeaja seadus ja teised seadused töölise olukorra parandamiseks, kuid praegune valitsus on nende kohta eitavale seisukohale asumud. Nii lükati alles eila sotsiaalkomisjonis meie rühma poolt esitatud riigi-

töölise puhkeaja seadus valitsuse ettepanekul tagasi.

E. S. T. P. Riigikogu rühma nimel sekretär: (allkiri).“

2. Teatavasti oli Riigikogu Üldkomisjonis arutluseel Raudteeseadus ja muu seas raudteel priisõidu korraldamine. Sel puhul saatis Keskühing 15. oktoobril s. a. hra Riigivanemale, Teedeministrile, Riigikogu Üldkomisjonile, Raudteevalitsusele direktorile, rkl. dr. J. Vilms'ile ja kõigile Riigikogu rühmadele järgneva kirja:

„Teatavasti on praegu Riigikogu üldkomisjonis arutusel Raudteeseadus mille § 7 korraldab raudtee priisõidu võimalusi.

Senini on raudteelased ja nende perekonnaliikmed saanud meil, kui ka igal pool välismaal, erisoodustusi raudteesõidul. Erisoodustusi oma teenijaile sõitude alal võimaldavad isegi trammid ja omnibussid.

Nüüd aga komisjonides on asutud raudteelaste seniste õiguste kärpimisele. Nii on seaduses perekonnaliikmete priisõitude arv fikseeritud 6. korra peale.

Teatavasti on suur enamus raudteelasi laiali naisatud mööda raudtee liini, kus isegi kõikide toiduainete muretsemise kohapeal võimatu ja selleks tuleb ette võtta sõite. Kuna ambulantsid ja koolid samuti ei asu alati lähikonnas, vaid suuremalt osalt kohas, siis raudteelaste perekonnaliikmele antavate õiguste formuleerimine võtab neilt võimaluse laste koolitamiseks ja arsti juure sõiduks. Eriti võrastav on kuulda kavatsust laste koo-

litamiseks võimaluse äravõtmisest. Ainult omavaheline kadetus võib mõnes ringkonnas sarnase mõtte esile kutsuda, ei tahaks kuidagi uskuda, et Riigikogu liikmeis säärane tahe asjaliku kaalutlemise järgi püsima jääb.

Teenistustas raudteelastele, nii teenijatele kui ka töölisele, on väiksem kui mujal sama kvalifikatsiooniga teenijatele ja töölisele. Seda vahet on osalt kompenseeritud priisõidu võimaldamisega. Kui nüüd sõidu võimaluste alal kärpimisi ette võetakse, siis on hädatarvilik reguleerida vahed rahaliselt. Kuna aga sõidusoodustuste andmine ei nõua riigilt mingisugust ainelist kulu, siis ei näe meie praeguse majanduslike kitsikuse juures küll ette võimalusi, et rahaliselt tasu vahesid reguleeritakse, järelikult ei peaks kärbitama ka tasuvahede kompensatsiooni priisõidu näol.

Raudteelaste Keskühing arvab, et seaduses pole tarvis neis küsimusis mingisuguseid üksikasjalisi piiramisi ette võtta, vaid jätta § 7 vastava punkti tekst esialgsel kujul maksma (valitsuse ettepanek). Piiramiste asjus võiks Teedeminister oma määrustes tähele panna Riigikogu soove.

Säärasel puhul jääksid tulemata ebasoovitavad üllatused, mida praegu ette ei nähtagi.

Loodame selle küsimuse soovitavaks lahendamiseks Teie lahket kaasabi.“

Vastusena sellele kirjale saabus Raudteevalitsuse direktorilt alljärgnev kiri:

„Eesti Raudteelaste Keskühingule. Vastuseks kirjale 15. X. 30. a. Nr 183 teatab Raudteevalitsus, et tema poolt koostatud Raudtee seaduse kavast oli priisõidupiletite andmist käsitlev § 7 ette nähtud sarnasena, nagu seda Keskühing ette paneb, ja nii ka esitatud Vabariigi Valitsuse poolt Riigikogule. Riigikogu Rahaasjanduse komisjon muutis selle paragrahvi seaduse eelnõu läbivaatamisel, määrates perekonnaliikmetele antavate piletite arvu 6. peale. Sel kujul on sama paragrahv ka üldkomisjonis läbi läinud ja Raudteevalitsusel ei ole enam võimalik seda küsimust uuesti üles tõsta.“

3. „Raudteelaste Kodu“ hoone kasutamise asjus kõigile kutseühingutele ja erialalistele organisatsioonidele saadetud järelepärimistele on saadud vastuseid: Rongiteenijate, Veduriteenijate, Jaama-teenijate, Tehniliste tööde juhatajate, Teemeistrite, Jaamaametnike, Kontori-jõudude kutseühingult, „Raudam“ilt, E. Raudteelaste kult. haridust edendav selts „Kalju“lt, Raudtee Töölise ühis-selt, Raudteelaste Tarvitajate ühiselt, E. Raudteelaste Kristlik ühingult, E. Raudteelaste Hoolekande ühingult ja E. Raudteelaste Karskusühingult.

Neist vastuseist selgub enamuse soov näha maja kasutamise korraldamist eri-põhikirja alusel seisva uue organisat-siooni kaudu.

21. oktoobril s. a. peetud organisat-sioonide esindajate koosolekul otsustati esialgseks asjaajamiseks moodustada toimikond ning pöörduda mõnede küsi-muste lahendamiseks Raudteevalitsuse poole, mis puhul Keskühing saatis Raud-teevalitsuse direktorile järgmise kirja:

„Härra Raudteevalitsuse Direktorile. Tagasi tules Tallinnas ehitatava „Raudteelaste Kodu“ hoone ehitamise küsimusele tähendame, et kaaludes selle hoone kasutamise viise on organisat-siooni vahelisel nõupidamisel jõutud arva-misele, et hoone tuleks anda ühiseks ka-sutamiseks kõigile organisatsioonidele, kes selleks moodustaksid eriorganisat-siooni — juriidilise isiku õigustega.

Esialgne asjaajamine kõigis neis küsimusis, mis seotud uue organisatsiooni loomisega ja selle loomiseni vajalike küsimuste lahendamine pandi Keskühingu peale, luues seejuures mitmesuguste eel-tööde tegemiseks eritoimikonna järgmiste organisatsioonide esindajaist:

1. Peatehaste Töölise Va-nemate nõukogu	— 1 esindaja
2. E. Raudtee Töölise Ühing	— 1 „
3. E. Raudteelaste Kesk-ühing	— 1 „
4. Raudteelaste Hoole-kande ühing	— 1 „
5. Raudteelaste k. h. ühing „Raudam“	— 1 „
6. E. Raudteelaste kul-tuur-haridust edendav selts „Kalju“	— 1 „
7. E. Raudteelaste Tarvi-tajate ühisus ja II Tal-linna ühispank ühiselt	— 1 „

Organisatsioonide vahelisel mõttevahetusel selgus, et hoonesse kavatakse ehitada tavalise lava asemel poodium. Seda küsimust läbi arutades selgus, et hoone kasutamisel osutub möödapääsmatult valalikuks säärane kõrgendus, mis hõlpsalt ja ka otstarbekohaselt lavana kasutatav. Selleks peab lava kõrgus ole-ma saali põranda pinnalt 1 meeter, tõu-suga tagaseina noole. Põrand peab kae-tud olema tiheda laudpõrandaga (mitte parkett), milles eesääre keskel avaus

süflooři putkale. Süflooři putka kate äravõetav ja avause katteks luuk.

Kavatsatud poodiumi astmete asemel oleksid küll soovitavad lava eesääre kõrgu-seni ulatavad trepi astmed, mida tarbe-korral võidakse lükata lava ette, saali ja lava ühendamiseks.

Samuti on soovitatav valgustuse sisse-seadmisel reserveerida võimalused lava valgustuse korraldamiseks ning saali osa-liseks valgustamiseks (vähema valgus-jõuga).

Tähtsusetu pole ka küsimus, milleni on arvatud hoone väljaehitus: kas on selle hulka arvatud ka einelaua ruumi sisestus ja istmed. Oma poolt arvame kasutamiseks otstarbekohasematena klapp-toolide koostised, mis on ökonoomsemad suurema hulga istekohtade saavutamise-ks, kui ka saali vabastamiseks keskel asuvaist istmeid.

Ei ole huvitusetu ka küsimuse selgi-tamine, kuidas näeb Raudteevalitsus või-maldada organisatsioonidele ruumide ka-sutamist (kasutamise tingimused, einelaua küsimus jne.)“

Eelmises kirjas loetletud organisat-sioonidelt paluti teatada oma esindajaid toimikonda.

4. Teatavasti palus Keskühing juuli-kuul s. a. Raudteevalitsuse direktori või-maldada k/ü. tegelastele tarviduse korral teenistusest puudumise ning 1931/32. a. järgmistesse eelarvetesse vastavad kre-diidid sisse võtta.

12. oktoobril s. a. saabus Raudteeva-litsuse direktorilt järgmine vastus:

„Eesti Raudteelaste Keskühingule.

Vastuseks Teie kirjale 19. VII s. a. Nr 117 teatan, et arvestades raske ma-jandusliku olukorraga ei ole võimalikuks leitud 1931/32. a. eelarvesse vastavaid summe sisse võtta. Mis puutub kutse-ühingute tegelastele teenistusest puudu-mise võimaldamisesse, siis ei saa selles vastu tulla kitsendatud koosseisude tõttu pealegi veel, kus koosseisude koondamine seisab pea igapäev päevakorras.“

5. Nagu teada, on Keskühing samme astunud hinnaalanduse võimaldamiseks raudteelastele „Estonia“ teatris ja Tal-linna kinodes. Mainitud küsimuses teater „Estonia“ ja kinoteatrite seisukoha sel-gumisel, saatis Keskühing kõigile kutse-ühingutele ja erialalistele organisat-sioonidele alljärgneva kirja:

„Kõigile liitunud organisatsioonidele. Kõigile erialalistele organisat-sioonidele.

Teatavasti on Keskühingu juhatus samme astunud organiseeritud raudtee-laskonnale hinnaalanduste saamiseks Tal-linna „Estonia“ teatris ja kinodes. Nüüd on selgunud järgmised ettepanekud:

A. Teater „Estonia“ juhatusel on saavutatud nõusolek 25% hinnaalandu-seks, milleks antakse välja kontramargid. Kontramarkide esitamisel kassasse pilet-i lunastamiseks on tarvilik ette panna ka liikmekaarti varustatud soodustatu päeva-pildiga. Peale selle on võimalik teatud õhtutel pouschaal summa eest aboneerida osa saali. Seejuures tuleb kokkulepitud hind (harilikust hinnast kuni ¼) sisse maksta, kuna piletite jagamine toimuks organisatsioonide poolt.

B. Kinoteater „Rekord“ näeb soodus-tuse võimaldamist selles, et annab kokku-lepitud arvu hinnaalandusega pileteid kohemaksetava raha eest. Nende piletite-ga, mis hinnalt võrdsed kolmanda platsi hindadele, võib pääseda 1. pl. ja rõdule.

C. Kinoteater „Endla“ võimaldab esialul II. platsi pääsetähega „tugitoolis“ istumise liikmekaardi ettenäitamisel. Sel-

leks on tarvilik liikmekaardi muustrid kinoteatri juhatusel Keskühingu kaudu teatavaks teha.

D. Kinoteater „Skala“ annab kontra-marke milledega, juure makstes 25 senti, pääseb I. kohale.

Neid soodustusvõimalusi Teile teata-vaks tehes, palume lahkelt teatada oma arvamised selle kohta, kui palju leiduks Teie organisatsioonis soodustuse kasuta-jaid:

1) Teater „Estonia“'s 25% hinnaalan-dusega.

2) Sealsamas aboneeritud õhtutele.

3) Kinoteater „Rekord“'is ettemakse-tavate soodustatud pääsetähtedega.

4) Kinoteatrid „Endla“'s ja „Skala“'s platsi soodustamisega.

Kuna soodustusi „Estonia“'s ja „Re-kord“'is võimaldatakse tingimusel, et liikmekaardid oleksid varustatud päeva-pildiga, on soovitatav kaalumisele võtta ka liikmekaartide vormimuutmise ja ühtlus-tamise küsimuse. Seejuures võib arves-tada ka uue isiku tõestamise ja liikumise seadusega (avaldatud „R. T.“ Nr 48 s. a.), mille järele isiku kindlaks tegemiseks võib esitada ka muid dokumente, kui ametlik isikutunnistus (pass) — siin võiks kasutada ka liikmekaarti.

Vastusega neile küsimustele (ühes liik-mekaardi kavandiga) palume võimalikult kiirendada, et oleks võimalik soodustusi kasutama hakata juba lähemal ajal.“

6. Nagu eelmises „Side“ numbris tä-hendatud, palus Keskühing Raudteeva-litsuse direktorilt saata kasutamiseks 1. aprillist 1931. a. maksma panna kavat-setavad koosseisud, millele saabus Raud-teevalitsusel eitav vastus koosseisude „liigse“ eksemplari puudumisel.

Nüüd, tagasi tules mainitud küsimu-sele, saatis Keskühing 29. okt. s. a. Raud-teevalitsuse direktorile alljärgneva kirja:

„Härra Raudteevalitsuse Direktorile.

Teatavasti nõudis Vabariigi Valitsus 25. oktoobriks s. a. uue koosseisu ettepa-nekute esildamist.

Sel puhul tagasi tules Keskühingu palvele võimaldada üks eksemplar koos-seisude ettepanekust tutvumiseks, loo-dame, et nüüd ei puudu võimalus selle palve täitmiseks.

Kui siiski muud võimalused ettepane-kutega tutvumiseks puuduvad, siis pa-lume lubada koha peal neid järgi vaa-data. Ei kujuta ju koosseisu ettepanekud endast riiklist saladust.

Seejuures peab toonitama, et teenijas-kond arwab õiglasema olevat kui tema esindajail sellest tööst osavõtt võimalda-tatakse.“

7. 18. oktoobril s. a. saatis Keskühing kõikide kutseühingute ja nende osakon-dade juhatustele järgmise kirja:

„Kõikide liitunud organisatsioonide ja nende osakondate juhatustele.

Nagu näete pakub iga uus päev uusi üllatusi. Riigiteenijate ja -töölise kalla-l näritakse ja katsetatakse igapäev isemoodi.

Teenijas-tööliskond peab tõsiselt asu-ma oma huvide kaitsemisele ja ütlemä ka oma arvamised tekkinud olukorra kohta.

Peab veidi tõsisemale hindamisele võtma ka neid kaasteenijaid-töölisi, kes seni kutseühingu tööd ainult pealt vaa-tavad samuti ka neid saavutusi, mis pi-neva tööga kätte võidetud või käes hoi-tud, ilma et ise sellest oma ala kutse-organisatsiooni liikmeksastumisega ja liikmemaksu tasumisega osa võtaksid.

Lähema kuu jooksul peavad kõik kut-seorganisatsioonid asuma intensiivsele

organiseerimistööle. Ühes sellega peab ka tõsisit tähelepanu pööratama oma ajakiri „Side“le.

Sel puhul korraldab Keskühing ühiselt Raudtee Töölise Ühingu rea koosolekuid sõlmepunktides, millele päevakorras oleks:

1) Haiguskindlustuse halvendamine ja haiguskindlustuse seaduste eelnõud.

2) Töö- ja teenistustingimuste halvendamine.

3) Organiseerimine.

Koosolekuid on arvatud pidada järgmiselt:

Tapal	—	26. oktoobril	s. a.
Mõisakülas	—	2. novembril	„ „
Valgas	—	9. „	„ „
Sondas	—	16. „	„ „
Narvas	—	23. „	„ „

Nende sõlmepunktide juures asuvad kutseorganisatsioonide osakondade juhatused või esindajad peavad looma kontakti kohalike Raudtee Töölise Ühingu osakondade juhatustega ruumide muretsemise, koosoleku registreerimise ja koosoleku juhatuse määramise asjus.

Teated ruumi nimetuse ja aadressi kohta saatke varakult, et jõuaks parajal ajal lõpule siin trükitavate kuulutuste trükkimisega ja laialisaatmisega.

Koosolekuile sõidavad Keskühingu esimees A. Melenčuk, sekretär R. Einardt või laekahoidja R. Treufeldt.

Peale selle on võimalikud ka teised referendid, kellele kohta lähemalt mainitakse kuulutis.

Kui üksikud organisatsioonid soovivad saata peale seda ka oma esindajaid, siis oleks see väga tervitatav.

Kui peale siin nimetatud küsimuste soovitakse täiendada päevakorda veel mõne küsimusega, siis palume sellest varakult teadustada.“

8. 20. oktoobril s. a. esines Keskühing Raudteevalitsuse ees palvega ülesõidukoha vahi A. Simson'i teenistusest vallandamise asja uuesti läbivaatamiseks.

„Hra Raudteevalitsuse direktorile. Esitades siinjuures ärakirju kutseühingusse saabunud ülesõidukoha vahi A. Simson'i palvest tema vallandamise puhul, palume A. Simson'i vallandamise küsimust lahkel lähemale kaalumisele võtta.

Olgugi, et A. Simson'i vastu viimati tarvituks võeti vallandamise aluseks B. E. § 4186 ilma lähemaid motiveid nimetamata, on siiski see vallandamine orgaaniliselt seotud tema süüdistamisega 20. septembril s. a. nagu viinastanud olekus tööl viibimises.

Kuna see viimane süüdistus vastavate tõendustega alusetuks osutunud, siis tundub vallandamine võorastavana teiste teenijaile ja on liig raske kanda A. Simson'ile, arvesse võttes tema suurearvulist perekonda.

Keskühingu juhatus on mitmel puhul palunud luba esindajail osa võtta juurdlusist, kuid ka käesoleval juhusel pole Keskühingu esindajat juurdluse juure kutsutud. Kui on avaldatud arvamist, et A. Simson demoraliseerivalt mõjunud ümbruskonnale, siis võib selle all arvata ainult tema kui kutsetegelase aktiivsust päevakorral olevate, raudteelasi vägagi raskelt puudutavate, päevaküsimuste arutamisel.

Sellast kutseorganisatsioonide tegelaste karistamist Teie aga ei poolda, nii kui seda avaldasite raudteelaste kongressidel ja seepärast loodab Keskühingu juhatus asja uuesti kaalumist.

Kui aga äärmisel juhul peaks vajalik olema A. Simson'i 9. piirkonnast, kus tema vahekorral teemeistriga nähtavalt

ebasoodus, üle viia mujale, siis palume seda võimalust kasutada.“

9. Oktoobrikuu lõpupäevil saatis Keskühing kõikide kutseühingute ja nende osakondade juhatustele järgmise kirja:

„Kõikide kutseühingute ja nende osakondade juhatustele.

Neil päevil saabus Keskühingusse kiri rahvusvaheliselt transporttöölise föderatsioonilt („I. T. F.“) palvega teatada neile meie suuremais linnades asuvate liikmete nimed ja aadressid, kes oleksid nõus väliskülastajate vastu tulema korteri muretsemise asjus ja vaatamisväärsuste kohtade näitamises. Korteri muretsemise all on siin mõeldud nõuanne ja aadresside andmine, kuhu võib pöörduda korteri saamiseks.

„I. T. F.“i palvet Teile teatavaks tehes, palume meile teatada:

1) Mainitud küsimuses vastutulekuks soovi avaldanud liikmete nimed;

2) Nende täielikud aadressid ja

3) Missuguseid võoraid keeli need isikud valdavad.“

10. Oktoobrikuu alul sai Keskühing Rahvusvaheliselt Transporttöölise Föderatsioonilt („I. T. F.“) tema poolt tellitud 20 eksemplari brošüürist „Raudtee ja Auto“, milles on ära toodud rahvusvahelisel raudteelaste konverentsil Robert Bratschi'lt ettekantud referaat. Tähen datud brošüüri saatis Keskühing oma poolt kasutamiseks Teede- ja Majandusministeeriumile, Raudteevalitsusele, „Rahva Sõnale“, „Päevalehele“, „Vaba Maale“, „Postimehele“, Teemin'i peainspektorile, Finantsameti juhatajale, Riigikogu Sots. rühmale, rkl. dr. J. Vilms'ile, tööerakonna, asunike, kristlik rahvaerakonna, rahvaerakonna ja põllumeeste Riigikogu rühmadele, Kaubandus-Tööstuskoolile ning Riigi- ja omavalitsusteenijate Keskkliidule.

Haiguskindlustus raudteel.

Viimased aastad on igal kongressil ja pea igal üldkoosolekul elavamaks kõneaineks olnud haiguskindlustuse küsimused.

Raudteel oli maksev vene tsaarivalitsuse ajal, kui ka hiljem, prii arstiabiandmine. Selleks kasutati peamiselt ambulantside, mida raudtee teedeseaduse alusel on niikui kohustatud pidama esimese abi andmiseks õnnetusjuhtudel.

See oli maksev ka meil tänani. Loomata on seni eesti omapärane kord, mille puudumisel kasutatakse nüüd osalt Vabariigi Valitsuse poolt 1920. a. antud määrusi, osalt aga mälestusi vene määrusist. Seetõttu on sagedased segadused teenijate tervislistel põhjustel teenistusest vabastamise ja pensionile määramise alal. Sel alal raudteel tarvitusel olev kord pole pensioniseaduste normidega kooskõlas. Kindla erikorra puudumine oludes, kus teenistuse eritingimused seda kindlasti nõuavad, on põhjustanud terve rea arusaamatusi ja esile kutsunud uusi nüüd, kus on asutus 1920. a. määruste erisugusele muutmisele.

Kõrvale jättes küsimuse, kuivõrt on seaduspärased Vabariigi Valitsuse 1920. a. määrused ja nende muutmised, asun praeguse arstiabiandmise korra sisulisele arutlusele.

Raudteelased said oma ambulantsides ainult hädaabi, tõsisemal juhtudel aga saadeti haigeid riigi-, omavalitsuse- ja erahaiglatesse või eraarstide juure. Seejuures ei saa eitada juhuseid, kus ravitusalusune ei saanud õigel ajal vastavat ravimist, mis välja kutsus õige kurbi tulemusi. Viimaseil aastail on püütud olu-

korda parandada nii arstlise personaali suurendamisega, kui ka mõningate ümberkorraldustega ja täiendustega läbiviimisega, kuid täiuslikkuseni ei jõutud ikkagi.

Sel ajal kui raudteelased pidid rahulduma peamiselt ambulatoorse raviga, oli teistel riigiteenijail maksimil n. nim. „tsekiüsteem“ vaba arstivaliku põhimõtteil.

Madalatest palkadest tingitud alatoitlus ja halvad elamistingimused on pidevalt kurnanud organismi, mispärast vastupidavus haigestumisele järjekindlalt langeb. Loomulik ja endastmõistetav on seejuures haigusjuhtude arvuline kasv ja ravimiskulude tõus.

Kui riigiteenijad ja -töölised asjatult ootavad oma peremehelt — riigilt töötõngimuste ja palgaolude parandamist, tuues oma healeoleku ohvriks üldsuse kasule, ei taha majandusringkonnad õpetust võtta säärasest olukorrast, vaid peavad oma ainutõeks rikastumise üldsuse arvel. Üksikud tuusad esinevad sel alal otse virtuooslikult.

Nüüd, kus ära jagatud maad, metsad ja põllumajanduslik inventar, jagatud, külmutatud ja lõpuks kustutatud mitmesuguseid laene, tollikaitse ja soodustuste varal loodud elujõutuid ettevõtteid, ja viimati riigile kahekordselt kalliks minevalt upitatud teravilja hindu, on käsile võetud siis kokkuhoiu viimane trump riigiteenijate ja -töölise teisis.

Vana põhimõte „ela ise ja lase ka teisi elada“ on maksvaks jäänud ainult kitsamate ringide suhtes, suuremad hul-

gad aga peavad selle paremaks võimaldamiseks rihma pingutama.

29. septembrist alates on riigiteenijate peale veeretatud 20% ravimise kuludest. Ilma, et oleks vaevaks võetud praeguse süsteemi ümberkorraldamine, kitsendati veelgi juba küllalt kitsaid arstimisvõimalusi.

Lootsime, et raudtee peaarst, kui eriteadlane, sõna võtab ja ära näitab, et raudteelased pole ära teeninud uusi kitsendusi, et need kitsendused võivad muuta juba hädaohuks. Kuid ta pidas oma pühapäevarahu edasi. Kas on siin tegemist lihtsa ükskõiksusega, hoolimatusega või võttis temas võimust ministeeriumi usaldusarst, seda kindlasti ei teata.

Tänu sellele, et raudteel on oma apteek ja patenteeritud rohtusid tarvitati ainult harukordseil juhtel, oli raudteelase retsepti keskmiseks hinnaks 35 senti, kuna teiste riigiteenijate juures see osutus tublisti kõrgemaks. Kuid ka siin oli tingimata „vitsa mõõt“ välja pidada, 30% neistki hindadest arstiabisaja peale kandes.

Haigemajas ravimisel (mida kasutavad peamiselt kehvemad, viletsais korterioludes viibivad raudteelased) panakse nüüd haige kanda 20%. Sama ajal on Tallinna linna haigemajades (milledele riiktoetust ei anna) tõstetud riigiteenijate päevatakse 450 senti peale ja nii tuleb haigel omast käest juure maksta 90 senti päevas.

Kui võtame vaatluse alla 6.000 sendilise kuupalgaga teeniva isiku seisukord

säärase haiguse puhul, mis teda sunnib minema haigemaja, siis lähivad õuduse pärast karvad püsti. 6.000 sendist maksta haigemaja 2.700 senti, jääb järgi 3.300 senti, sellest on korteri üüriks maksta 1.500—2.000 senti, järgi jääva 1.300 sendi eest peavad siis naine ja lapsed söödud — joodud ja tuba kõe- tud saama.

Mõnigi kõrgel kohal seisev tegelane võiks korra „koha peal“ tutvuneda riigiteenija — töölise elu-oluga (ma ei ole siin muidugi arvestanud direktori tütardega, kes ka väiksepalgalise riigiteenija kohal, kuid ainult „kleidiraha“ teenimiseks). Säärase „tutvunemise“ puhul ei saada küll päevaraha ega „meeldivaid mälestusi“, kuid näeks „võitlust olemas-olu eest“ mitte „elu mõnude“ pärast, mida ollakse harjunud nägema oma lähemas ümbruses.

Kuid nad sellega veidigi tuttvad oleksid, siis igatahes ka nemad ei suudaks aru saada, kuis võib 2.700 senti haigemajale maksta, korterit pidada, naisele ja lastele ülespidamist võimaldada see vilets, kes talvel on sunnitud raudteel tööd tegema ainult 6 tundi, saades

selle eest paremal juhusel 3.250 senti kuus.

See aga nähtavasti ei huvita kedagi kõrgemal pool, sest pole tehtud mingisuguseid erandeid nende kohta, kes ravimist vajavad, kuid kel puudub võimalus juuremaksuks. Mis jääb neil haigestumisel muud oodata kui surma, kes nende piinad lõpetab.

Kui töötatööline või mõni muu kehvik satub viletsusse ja peab minema haigemaja, siis muretseb ta eest hoolekanne, kuid viletsusse langenud riigiteenija — töölisel pole hoolitsetajat. Raudteel aga visati viletsusse 1½ tuhat alalist töölise 10 tunnilise tööpäeva sisseviimise õhinas, mida süvendab veelgi haigestumise õnnetus.

Raudteelased, kes senise tagasihoidliku ravimisviisi juures maha jäid teistest riigiteenijaist ja kelle ravimiseks kulutatud summad ravimise alal kuuluva teenijas — tööliskonna suure arvu juures enam kui tagasihoidlikud, loodavad, et neid ei asetata enam halvemasse olukorda, vaid jäetakse kogu ulatuses praegusajani raudteel maksimisele olud arstiabi korraldus, parandades seda mõnes detailis, vastavalt ajanõudeile. A. M.

Riigiteenijate tasude maksmise korra määrus.

Vabariigi Valitsuse poolt 3. septembril 1930 vastu võetud ja R. T. nr. 70 — 9. sept. 1930. a. avaldatud.

Alus: Riigiteenistuse seaduse § 16 (R. T. 149 — 1924) ja Riigiteenijate teenistusevanuse tasu seaduse § 8 (R. T. 20 — 1929).

§ 1. Palk, perekonna-abiraha, korteriraha ja palgalisana antavad tasud makstakse riigiteenijaile, kui see teenistuse eriseadustes, määrustes või lepingutes ei ole korraldatud teisiti, kalendrikuu eest iga kuu 20. päevast alates, kusjuures raudtee liiniteenijaile võib tähendatud tasude maksmist alata 3 päeva üldisest tähtajast varem.

§ 2. Palk, perekonna-abiraha, korteriraha ja palgalisana antavad tasud makstakse riigiteenijaile enne 20. kuupäeva järgmistel juhtudel:

1) enne kevade- ja suvistepühi, kui mitte varem kui viis päeva enne suurtreedet või suvistepühade esimest püha, kui suur-reede või suvistepühade esimene püha langeb 15.—25. kuupäevale;

2) kevade- ja suvistepühade järgneva kuu eest — mitte enne kui pool aega varem, kui maksti kevade- või suvistepühadeks enne 20. kuupäeva, kusjuures arvutamisel tekkinud poolikud päevad ei võeta arvesse, ja

3) detsembrikuu eest 16. ja jaanuarikuu eest 18. kuupäevast alates.

§ 3. Kui palga, perekonna-abiraha, korteriraha ja palgalisana antavate tasude maksu päev langeb puhkepäevale, siis maksetakse nimetatud tasud sellele puhkepäevale eelnevast tööpäevast alates.

§ 4. Kui riigiteenija palga, perekonna-abiraha, korteriraha ja palgalisana antavate tasude saamise õigus algab pärast §§ 1—3 ette nähtud tasumaksmise tähtaegade algust, kuid enne järgmise kuu 1. päeva, siis maksetakse temale nimetatud tasud aja eest kuni 1. kuupäevani ühes järgmise kuu tasudega.

§ 5. Teenistusevanuse tasu aprilli—juuli kuude eest maksetakse riigiteenija-tele ühes aprillikuu, augusti—novembri kuude eest ühes septembrikuu ja detsembri—märtsi kuude eest ühes detsembrikuu tasudega. Neil tähtaegadel maksetakse ka eelneva aja eest maksmata jäänud teenistusevanuse tasu.

§ 6. Kui tasude maksmise päev langeb teenistusepuhkuse või ühekuulise või pikema läkituse või haigusepuhkuse ajale, siis võib ette maksta palka, perekonna-abiraha, korteriraha, palgalisana antavaid tasusid ja teenistusevanuse tasu tingimusel, et teenistusevanuse tasu makstaks korraga nelja kuu eest, kuna muid tasusid ei makstaks ette rohkem kui kahe kuu eest.

§ 7. Riigiteenija teenistusse astumise või teenistusest lahkumise puhul võetakse

Raudteelaste koosolek Tapal.

Pühapäeval, 26. oktoobril s. a. peeti Tapal E. R. Keskküingu ja E. Raudtee Töölise Ühingu ühisel kokkukutsel Tapas sõlme riigiteenijate ja töölise koosolek, millest osa võtsid umbes 100 inimest. Pärast referaatide ettekandmist võeti vastu järgmised resolutsioonid:

Haiguskindlustus: 1) Koosolek tõrjude tagasi igasuguseid halvendamisele sihitud katseid — nõuab haiguskindlustuse korraldamist tasuta ja vaba arsti- valiku põhimõttel.

2) Koosolek avaldab protesti Tallinna Eesti arstide seltsi poolt Haridus- ja Sotsiaalministrile antud kirja puhul, millega arstid soovivad riigiteenijate ja töölise peale osa ravimiskulude veeretamist. Silmas pidades, et kirjaga on silmas peetud arstide huve ja mitte kokkuhoidu — koosolek nõuab, et ajal, mil halvendatakse töölise töötasu, tuleb revideerimisele võtta arstide tasu normid, viimaste vähendamise sihis.

Töö- ja teenistustingimuste halvendamine. 1) Koosolek protesteerib töö- ja teenistustingimuste halvendamise vastu, eriti 8-tunnilise tööpäeva ärakaotamisele sihitud katsete vastu ja teeb keskkorraldustele ülesandeks kõige energiliselt tegutseda kättevõidetud õiguste alalhoidmise eest.

2) Koosolek protesteerib Vabariigi Valitsuse piiuete vastu halvendada riigiteenijate olukorda. Samuti protesteerib koosolek kõrgemapalgaliste palkade suu- rendamise vastu samal ajal, kui väikse- mapalgalisi vallandatakse ja üldse vähe- mapalgaliste olukorda halvendatakse. Koosolek kutsub üles kõiki raudteelasi koonduma oma organisatsioonidesse, moodustama jõudu, millega valitsevad või- mud oleksid sunnitud arvestama.

poolikkuude tasude arvutamisel jagajaks 30 ja korrutajaks teenitud päevade arv. Riigiteenija ümberpaigutuse ja tasude kõrgenduste või vähenduste puhul loetakse poolikkuude tasude ja nende kõrgenduste või vähenduste arvutamisel kuu 30 päeva.

§ 8. Käesoleva määruse põhjal makstakse tasusid ka kaitsevælasile, käsita- des nende suhtes vastavaid seadlusi ja määrusi seevõrra, kui võrra need ei käi vastu käesolevale määrusele, kusjuures saartel teenivaile kaitsevælasile luba- takse talvekuudel (november—aprill) maksta ette kuni nelja kuu eelpoolnime- tatud tasud vastava keskasutise kredii- tide peakasutaja loal.

Riigivanem O. Strandman.
Majandusminister J. Zimmermann.
Riigisekretär K. Terras.

Riigiteenijad,

toetage kaastööga oma ainukest kutseajakirja!

Vastutav ja tegev toimetaja Aleksander Lepp. Väljaandja Eesti Raudteelaste Keskküing.

Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, V. Pärnu mnt. 31.